

ภูมิหลังและบทบาทครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก
Background and Roles of Volunteer Spirit Teachers towards Hill Tribe
Students Development in Tha Song Yang District, Tak Province

ธัญญฐิตา ธนโชจรัสพงษ์

นิสิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคมศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร. 086-907-1010 อีเมล: thantana_chok@hotmail.com

Thanthita Tanachokcharatpong

Student, Master of Arts, Major Field: Development Social Sciences

Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

รองศาสตราจารย์ ดร.สากล สถิตวิทยานันท์

อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร. 02-9427550, อีเมล: fsocsk@ku.ac.th

Associate Professor Dr. Sakol Satitwityanan

Lecturer, Faculty of Social Sciences; Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังการเข้าสู่การทำงานเป็นครูจิตอาสา แรงบันดาลใจ และบทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา อำเภотаสองยาง จังหวัดตาก เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นครูจิตอาสาโรงเรียนแม่เหว่ศึกษาและโรงเรียนบ้านดอกไม้สด จำนวน 19 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าไปอยู่ในชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา คือ หาค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าครูจิตอาสาทั้ง 19 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 14 คน เพศชายจำนวน 5 คน อายุระหว่าง 19-65 ปี มีสถานภาพสมรสจำนวน 14 คน และมีสถานภาพโสดจำนวน 5 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ระดับการศึกษาของครูประกอบด้วย สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 6 คน กำลังศึกษาต่อปริญญาตรีจำนวน 9 คน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 4 คน ครูจิตอาสาส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ หรือเคยทำงานกับบาทหลวงมาก่อน โดยครูทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาต่อจากการสนับสนุนของบาทหลวง แรงบันดาลใจเกิดจากการมีจิตสำนึก และความผูกพันที่อยากจะพัฒนาให้ความช่วยเหลือเด็ก ๆ บนดอยที่ขาดโอกาสให้ได้รับการศึกษาที่ดี และต้องการพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน หรือบ้านเกิดของตนเอง ครูจิตอาสาได้รับค่าตอบแทนจากบาทหลวง

ตั้งแต่ 3,600 - 8,000 บาทต่อเดือน บทบาทของครูจิตอาสาในการพัฒนาเด็กชาวเขาประกอบด้วย การพัฒนาด้านร่างกาย โดยการจัดอาหารกลางวันให้เด็กและมีการออกกำลังกายในลักษณะกิจกรรม หลากรูปแบบ การพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ ครูสร้างกิจกรรมในช่วงเวลาที่สอนในชั้นเรียนและได้ปลูกฝัง จิตสำนึกรักบ้านเกิด การพัฒนาด้านสังคม ครูปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม การมีสัมมาคารวะและ การรู้จักช่วยเหลือตนเอง การพัฒนาด้านสติปัญญา ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน และส่งเสริมการแข่งขันด้านวิชาการ

คำสำคัญ: ภูมิหลัง บทบาท ครูจิตอาสา การพัฒนาเด็กชาวเขา

Abstract

This study is qualitative research. The research objectives were to study background, approaching, inspiration and roles of volunteer spirit teachers towards hill tribe students' development in Tha Song Yang district, Tak province. The purposive sampling was 19 volunteer spirit teachers of Mae Wei Suk Sar School and Barn Dork Mai Sod School. The data collected by the stayed at community and in-dept interview method and descriptive analysis with frequency and content analysis.

The research revealed that all 19 volunteer spirit teachers were 14 females, 5 males, aged between 19-65 years old, with 14 people are married and 5 people were single. Most of them are Christian. Education background consisted 6 people graduated from senior high school, further study in bachelor degree 9 volunteers and 4 volunteers graduated in bachelor degree. Most of volunteer spirit teachers were local people or used to work with the pastor and had opportunity to gain further study from the pastor. They are grateful and bounded to the community by having inspiration from awareness and consciousness. They would like to help hill tribe students who lack of opportunity and would like to develop their homeland. The roles of volunteer spirit teachers towards hill tribe students' development consists physicality development was school lunch provided to students and various outdoor exercise activities arrangement, mentality development was fun classroom activities for students and ware of love homeland, society development was aware of ethics and morality, manner management and growing self help skills, intellectually development was growing activities related the lesson and academic competition encourage.

Keywords: Background, Roles, Volunteer Spirit Teachers, Hill Tribe Students' Development

บทนำ

ชาวเขาเป็นประชากรส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งอาศัยกระจายตามบริเวณภูเขาและท้องถื่นทุรกันดาร ห่างไกลจากการคมนาคม ชาวเขาจะมีความแตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ ทั้งในด้านภาษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศาสนา ในการดำเนินการจัดการศึกษาแก่ชาวเขา รัฐบาลได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 และได้พัฒนาการจัดการศึกษาแก่ชาวเขาเรื่อยมา เพื่อให้ชาวเขามองโลกกว้างขึ้น เข้าใจสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ และเพื่อความมั่นคงของชาติ (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, 2538 อ้างถึงใน จักรภูมิ วิจิตรสุนทร, 2551) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาให้กับชาวเขายังทำให้ชาวเขาอ่านเขียนพูดภาษาไทย รวมทั้งพัฒนาตนเองทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เสริมสร้างความเข้าใจ ความผูกพันในชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ (กุลเชษฐ์ แก้ววี, 2538 อ้างถึงใน นงนุช พิมพ์ดี, 2546)

อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บนภูเขา และหุบเขา โดยเฉพาะชุมชนกะเหรี่ยงแต่ละหมู่บ้านอยู่กระจาย การบริการจากรัฐต่าง ๆ เข้าไม่ถึง เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งปัญหาการประกอบอาชีพ การเกษตรไม่ได้ผล การไม่ได้รับสัญชาติไทย การขาดเอกสารสิทธิครอบครองที่ดินทำกิน ปัญหาด้านสุขอนามัย และด้านการศึกษา (ณรงค์ ใจหาญ, 2541) โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการศึกษาของเยาวชนชาวกะเหรี่ยง ที่ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอน หรือเปลี่ยนครูบ่อย เนื่องจากพื้นที่ยากลำบากต่อการเข้าถึงแต่ก็มีครูจิตอาสาที่จะเข้าไปสอนเด็กในพื้นที่ (สมศรี วังวงศ์, 2558; พนิดา ศรีนพรัตน์, 2558) เช่นเดียวกับโรงเรียนแม่เหว่ยศึกษาและโรงเรียนบ้านดอกไม้สดที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการให้สัมภาษณ์ของครูสมศรี วังวงศ์ และครูพนิดา ศรีนพรัตน์ ผู้วิจัยจึงได้เลือกทั้งสองโรงเรียนเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

โรงเรียนแม่เหว่ยศึกษาได้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2516 โดย บาทหลวงโยเซฟ แกงร์ดตา หรือที่ทุกคนเรียกกันว่า “คุณพ่อ” ท่านได้เข้ามาสอนศาสนาควบคู่กับการให้รู้หนังสือ และปี พ.ศ. 2528 ชาวบ้านบ้านดอกไม้สดได้เชิญบาทหลวงโยเซฟ แกงร์ดตา ทำพิธีต้อนรับเป็นคริสตชนและท่านเปิดโรงเรียนบ้านดอกไม้สดในเวลาต่อมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิหลัง การเข้าสู่การทำงานเป็นครูจิตอาสา แรงบันดาลใจ และบทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครูจิตอาสาโรงเรียนแม่เหว่ยศึกษาและโรงเรียนบ้านดอกไม้สด ในพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 19 คน

ที่เต็มใจในการให้ข้อมูล การวิจัยแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิหลังของครูจิตอาสา การเข้าสู่การทำงานเป็นครูจิตอาสา แรงบันดาลใจ และบทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา

ผลการวิจัย

ภูมิหลังของครูจิตอาสา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ในเรื่องของเพศ อายุ สถานะ ศาสนา และการศึกษาของครูจิตอาสา และได้นำมาวิจารณ์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เพศ พบว่า ครูจิตอาสาที่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 14 คน และเพศชายจำนวน 5 คน โดยทั่วไปเพศหญิงจะมีจิตวิญญาณความเป็นแม่บ้าน คอยดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในบ้าน มีความละเอียดรอบคอบเอาใจใส่ และให้ความปรารถนาและเอ็นดูเด็ก ๆ ดังนั้นจึงส่งผลให้เพศหญิงให้ความสนใจในการเข้ามาเป็นครูจิตอาสามากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพลินพิณ ทัพมงคล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารและชุมชนทางวิชาชีพของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานสอนในชั้นเรียนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเชื่อมโยงกับเพศของครูผู้สอน ส่วนหนึ่งเพราะครูผู้หญิงจะมีความอดทนให้การสนับสนุนและมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้ดีกว่าครูผู้ชาย ครูผู้หญิงจะสามารถถามคำถามที่สามารถอ้างอิงแหล่งที่มา และให้การถ่ายทอดได้ดีกว่า รวมทั้งไม่ใช้รูปแบบที่เป็นทางการมากเกินไป

2. อายุ ครูจิตอาสาที่มีอายุระหว่าง 19 - 65 ปี และพบว่าอายุนี้อถือว่าเป็นวัยผู้ใหญ่มีถึง 14 คน (25 - 65 ปี) โดยทั่วไปวัยผู้ใหญ่จะมีพฤติกรรมแบ่งปัน ช่วยเหลือเผื่อแผ่ ห่วงใย มีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่นโดยเฉพาะบุคคลที่เป็นวัยเด็กเช่นเด็ก ๆ บนดอย และเนื่องจากวัยผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ทำงานแล้ว มีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถที่จะเข้าใจหลักการทางจริยธรรมซึ่งอยู่เบื้องหลังหลักเกณฑ์ทางสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อระหว่างเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ของ (รัตนมา มาแป้น, 2549) พบว่าวัยผู้ใหญ่มีความเอื้อเฟื้อระดับที่มากกว่าวัยเด็ก และวัยรุ่น ซึ่งครูจิตอาสาที่จะเข้ามาสอนเด็ก ๆ บนดอยจะต้องมีความรักความเข้าใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความความเมตตา ความห่วงใยในการสอน และปลูกฝังเด็ก ๆ

3. สถานภาพสมรส ครูจิตอาสาทั้ง 19 คน สมรสแล้วจำนวน 14 คน และโสดจำนวน 5 คน ทุกคนได้อุทิศตนเพื่อเด็ก ๆ บนดอยให้ได้มีโอกาส มีความรู้ความสามารถ สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อสังคม เพื่อคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่มีต่อชุมชน หรือบ้านเกิดของตนเอง โดยกลุ่มครูที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่จะมีบุตรหรือมีหลานย่อมมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานของตนเองได้รับการศึกษามีโอกาสและความสามารถทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ต่างจากเด็กชาวเขา ซึ่งก็มีความต้องการไม่ต่างไปจากบุตรหลานของตน การมาเป็นครูจิตอาสาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมเด็กชาวเขาได้ สำหรับครูจิตอาสาที่ยังโสดนั้นก็มีจิตมุ่งมั่นที่พัฒนาเด็กชาวเขาอย่างเต็มที่และส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จึงอุทิศตนเพื่อเด็กและชุมชนได้ตลอด

4. ศาสนา ครูจิตอาสาทั้ง 19 คน นับถือศาสนาคริสต์ 18 คน ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ เป็นศิษย์หรือทำงานกับคุณพ่อมาก่อน และนับถือศาสนาพุทธ 1 คน ซึ่งทั้งสองศาสนาต่างก็มีหลักที่สอนให้ทุกคนเป็นคนดี รู้จักเสียสละ รักและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ รู้จักการให้ และการมีเป้าหมายเดียวกัน คือความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สร้างชาติสิริ จารุณโณ (สุวรรณพุทธ, 2554) เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบหลักการเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท กับศาสนาคริสต์ตามคติของนักบุญออกัสตินที่ พบว่าสิ่งที่มนุษย์ต้องการก็มีความเหมือนกันอยู่ประการหนึ่งคือความสุข และทุก ๆ ศาสนาก็มีคำสอนที่นำไปสู่เป้าหมายปลายทางเดียวกันคือการนำชีวิตไปสู่ความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และมีความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่แสดงออกได้โดยความเมตตากรุณาและความเสียสละ ส่วนความรักที่มนุษย์มีต่อพระเจ้าแสดงออกโดยความศรัทธา ฉะนั้นความเชื่อของทุก ๆ ศาสนาย่อมมีแต่ผลดี ถึงแม้ว่าแต่ละศาสนาจะมีคำสอนแยกย่อยต่างกัน แต่โดยองค์รวมแล้วการเชื่อเหล่านั้นย่อมจะอยู่ในระบบเดียวกันและมีเป้าหมายอย่างเดียวกัน คือความสงบสุข ซึ่งตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีการเชื่อ คือศรัทธา ยึดมั่น และประพฤติตามแนวทางการเชื่อในศาสนาของตนอยู่เสมอ สังคมประเทศชาติ และโลกก็จะมีแต่ความสงบสุข และสอดคล้องกับ (อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2551: ออนไลน์) ที่ได้อธิบายว่า ศาสนาคริสต์ยังมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับพระพุทธรูปศาสนาด้านการทำความดีและการเห็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. การศึกษา พบว่า ครูจิตอาสาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 6 คน กำลังศึกษาต่อปริญญาตรีจำนวน 9 คน และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 4 คน โดยทุกคนให้ความเห็นว่าการศึกษาทำให้พวกเขาได้รับโอกาส และความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย ทำให้พวกเขาได้ตอบแทน และได้ใช้โอกาสนั้น ๆ ที่พวกเขาได้รับมาสามารถพัฒนาและถ่ายทอดสู่เด็ก ๆ ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้สามารถดูแลตัวเองได้ในอนาคต

การเข้าสู่การทำงานเป็นครูจิตอาสา แรงบันดาลใจ พบว่าครู 12 คน ก่อนที่จะเข้ามาเป็นครูจิตอาสาเป็นคนพื้นเพบนดอยที่นี่ และเมื่อมาเป็นครู บาทหลวงเป็นผู้ส่งให้เรียนหนังสือต่อ ส่วนครูจิตอาสาอีก 7 คน ก่อนที่จะมาเป็นครูจิตอาสานั้นบางคนก็เคยทำงานกับบาทหลวงมาก่อน บางคนก็ไปทำอาชีพเกษตรกรรม ทำงานกรุงเทพฯ หรือรับจ้างทำงานในเมือง และได้ย้ายกลับมาอยู่บนดอย ซึ่งส่วนใหญ่บาทหลวงเป็นผู้ส่งให้ศึกษาต่อเช่นกัน การเข้ามาเป็นครูจิตอาสานั้น ส่วนใหญ่เห็นแบบอย่างจากบาทหลวง ซึ่งทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูทุกคน และคอยเป็นที่ปรึกษาที่ดีเสมอมา ส่วนครูจิตอาสาคนอื่น บ้างก็มาสนใจสมัครด้วยตนเอง บ้างก็มาแต่งงานกับคนพื้นเพที่นี่ และบางคนก็ได้รับการชักชวนจากเพื่อนครูด้วยกันเอง แรงบันดาลใจในการเป็นครูจิตอาสานั้นเกิดจากใจรักจิตสำนึก และความผูกพันที่อยากจะพัฒนาให้เด็ก ๆ บนดอยที่ขาดโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี และต้องการพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน หรือบ้านเกิดของตนเองให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการเห็นตัวอย่างจากบาทหลวง และการเสียสละของคณะมิชชันนารีในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

จึงอยากจะตอบแทน ทำความดี ต่อการสำนึกในบุญคุณของบาทหลวง และสำนึกรักในบ้านเกิด โดยการถ่ายทอดความรู้ที่ตนได้รับมา ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ๆ พัฒนาหมู่บ้าน หรือบ้านเกิดของตนเองต่อไปอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย จะเห็นว่าจุดเริ่มต้นของการเป็นครูจิตอาสาอยู่ที่การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือต่อสาธารณะ การมีทัศนคติที่ดี ซึ่ง สุคนธ์ธธา เส็งเจริญ (2556) ได้อธิบายและชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมนั้นจะเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝังอบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้อง และการสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวมนั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว และสื่อมวลชน เป็นต้น นอกจากนี้ (มนัสสา ชินูปการณพงศ์, 2551) ได้สรุป และอธิบายว่าจิตสาธารณะ คือ การกระทำด้วยจิตวิญญาณ มีความรักความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมรอบ ๆ ตัว รวมไปถึงประเทศชาติบ้านเมือง รวมความแล้วเป็นการรวมความหมายของคุณธรรม จริยธรรม และการกระทำที่ไม่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคมและประเทศชาติ และเมื่อรวมกับคำว่าสำนึกแล้วนั้น จะสรุปและกล่าวได้ว่า คือความรู้สึก และการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการกระทำที่บุคคลรับรู้ และรู้สึกเต็มใจที่จะกระทำ และมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและสังคม แม้ว่าความรู้สึกและการกระทำนั้น ๆ จะไม่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยตรงก็ตาม

บทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา พบว่าครูจิตอาสาทุกคนได้เน้นพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

1. ด้านร่างกาย ด้วยครอบครัวเด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และอาหารที่เด็กได้รับในแต่ละวันอาจไม่เพียงพอต่อความเจริญด้านร่างกาย ทางโรงเรียนจึงจัดอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นต้มบะหมี่สำเร็จรูป ครูได้กล่าวถึงอาหารของเด็กว่า “บะหมี่สำเร็จรูปก็ได้จากการบริจาค ผักที่ผสมลงไปได้จากแปลงผักของโรงเรียนซึ่งก็มีอยู่นิดเดียว บางครั้งครูก็เก็บมาจากบ้าน สำหรับภาชนะที่ใส่อาหารให้เด็กแต่ละคนทำความสะอาดกันเอง” โดยส่วนใหญ่จากการสังเกตของผู้วิจัยเองพบว่า ภาชนะส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะตามหลักโภชนาการ ประกอบกับเด็กในวัยนี้จะต้องมีนมดื่มเป็นอาหารเสริม (ครูได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนมโรงเรียนไว้ว่า “ที่จริงโรงเรียนต้องการนมโรงเรียนมาให้เด็กได้ดื่มเพื่อบำรุงสุขภาพแต่ด้วยทางโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณและไม่มีหน่วยงานที่จะมาสนับสนุนทางด้านงบประมาณ ถ้ามีผู้ใจบุญสนับสนุนทางด้านงบประมาณก็จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กนักเรียน”) ส่วนกิจกรรมการออกกำลังกาย ครูได้กล่าวว่า “ชั่วโมงกิจกรรมจะปล่อยให้เด็กได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง เช่น เตะฟุตบอล เล่นชิงช้า หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ตนสนใจ หรือเท่าที่อุปกรณ์กีฬาที่มีอยู่ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ก็ได้จากการบริจาคทั้งสิ้น” เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เดินทางไป-กลับ ดังนั้นการเดินทางก็มีส่วนให้เด็กได้ออกกำลังกายไปด้วยสอดคล้องกับ (ทศนา เขมมณี และคณะ, 2536 อ้างถึงใน พรณิภา พลายนั่น, 2550) ได้กล่าวถึง

หลักการในการพัฒนาเด็กตามวิถีชีวิตไทย การรับประทานอาหารกลางวันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กไปพร้อม ๆ กับการฝึกให้เด็กรู้จักการล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร และการเก็บทำความสะอาดไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้

2. ด้านอารมณ์ จิตใจ การพัฒนาด้านนี้ของนักเรียน ครูส่วนใหญ่มองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้เด็กแสดงออกที่เหมาะสมกับวัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง “บางวันมีเด็กบางคนในห้องมีลักษณะที่ซึม ๆ แปลก ๆ ไปจากเดิม เราก็ได้ถามทุกซ่ซุซ ถ้ารู้ว่าเกิดจากปัญหาครอบครัว เราก็จะไปที่บ้านเพราะส่วนใหญ่พวกเรารู้จักและสนิทสนมกับผู้ปกครองของนักเรียน” เพื่อให้รู้สาเหตุที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไขในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็ก สำหรับการพัฒนาอารมณ์ในชั้นเรียนครูได้จัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่สอนในชั้นเรียน เช่น วิชาศิลปะ และดนตรี ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดยครูให้นักเรียนทำท่าทางประกอบและเลียนเสียงเพื่อให้เด็กได้สนุกสนานและจดจำเนื้อหาในวิชาที่เรียนได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2533 อ้างถึงใน พรณิภา พลายจัน, 2550) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กมักเป็นไปอย่างเปิดเผย การแสดงอารมณ์ของเด็กมักจะเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน มักจะเปลี่ยนได้ง่าย ลักษณะอารมณ์ดังกล่าวครูไม่ควรจะให้เกิดขึ้นกับเด็ก ควรให้มีการจัดกิจกรรมในวิชาสอนให้เด็กได้ร่วมสนุกสนานสร้างอารมณ์ที่สดใส สำหรับด้านจิตใจ ครูได้กระตุ้นให้เด็กมีสำนึกในการรักถิ่นฐานบ้านเกิด สำนึกในบุญคุณกับผู้มีพระคุณ และมีจิตใจเอื้อต่อคนในชุมชน โดยการยกตัวอย่างครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาได้กลับมายังชุมชนเพื่อส่งสอนเยาวชนถึงแม้ค่าตอบแทนจะไม่ทัดเทียมกับการทำงานของหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยครูใหญ่ได้กล่าวว่า “ครูทั้ง 19 คน เป็นคนในท้องถิ่น และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็ได้กลับมาสอนที่โรงเรียนของเราจนถึงปัจจุบัน และครูก็ยังได้ให้นักเรียนได้นึกถึงบุญคุณของบาทหลวงที่ได้ก่อตั้งโรงเรียนนี้ขึ้นมา โดยคาดว่าจะสร้างจิตสำนึกในการรักบ้านเกิดให้กับนักเรียน รวมทั้งเคารพและระลึกถึงบุญคุณบุคคลที่มีต่อนักเรียนเอง”

3. ด้านสังคม ด้วยโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ชนบทและเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะรู้จักกันรวมถึงญาติพี่น้องหรือครอบครัวของกันและกันด้วย ครูได้กล่าวถึงการพัฒนาโดยทั่วไปว่า “การพัฒนาและส่งเสริมด้านสังคมครูจะสอนให้นักเรียนรู้จักสมาคมคารวะกับผู้มีพระคุณ เช่น ผู้ที่มาบริจาคสิ่งของให้กับโรงเรียน พูดคุยกับท่านอย่างนอบน้อมเมื่อท่านสอบถาม เราอยากให้เด็กไม่กลัวคน ปรับตัวได้ เมื่อต้องออกไปทำงานนอกชุมชนก็ยังพอจะเอาตัวรอดได้” กิจกรรมที่ทางโรงเรียนฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานเป็นกลุ่มเห็นได้จากการมอบหมายงานการแสดงในงานเทศกาลต่าง ๆ ให้นักเรียนช่วยกันจัดและเชิญผู้ปกครองมาร่วมงานด้วย สอดคล้องกับ (สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, 2535 อ้างถึงใน พรณิภา พลายจัน, 2550) ได้ระบุว่า บุคคลจะต้องเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และในการส่งเสริมพัฒนาการสังคมในเด็กนั้นสามารถส่งเสริมโดยผ่านการเล่นเพราะเป็นวิธีที่เด็กจะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

4. ด้านสติปัญญา ครูได้ให้ความเห็นว่า “ด้วยจำนวนครูมีน้อย ครูบางคนสอนทุกวิชา และบางคนก็สอนเป็นบางวิชา ขึ้นอยู่กับหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความถนัดของครู โดยครูจะสอดแทรกกิจกรรม เช่น การจัดค่ายวิชาการต่าง ๆ การจัดกิจกรรมด้านกีฬา การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ” เพื่อให้เด็กมีอิสระทางด้านความคิด จากการที่ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า ทางโรงเรียนสอนทุกวิชาตามหลักสูตรการสอนที่ทางโรงเรียนกำหนด เช่น วิชาภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ทัศนศิลป์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ และอาเซียน ครูที่ดูแลด้านอุปกรณ์การสอนได้แสดงความเห็นว่า “บางครั้งก็อยากให้นักเรียนได้ค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ จากอินเทอร์เน็ต แต่ด้วยโรงเรียนเรามีคอมพิวเตอร์อยู่เครื่องเดียว แลมนเป็นรุ่นเก่า และไฟฟ้ามีปัญหาความไม่เสถียร ทำให้เด็กนักเรียนไม่สามารถค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ตได้เอง และส่งผลให้นักเรียนไม่มีประสบการณ์การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ อยากให้ผู้ใหญ่ช่วยสนับสนุนงบประมาณหรือบริจาคเครื่องคอมพิวเตอร์ก็จะขอบคุณมาก” นอกจากนี้จะสอนวิชาต่าง ๆ ในชั้นเรียนแล้ว ครูยังจัดบอร์ดความรู้ในวันสำคัญต่าง ๆ และส่งเด็กเข้าแข่งขันทางวิชาการทั้งในระดับตำบลและอำเภอ โดยครูได้กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเด็กเข้าแข่งขันว่า “มันเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก” สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) อ้างถึงใน พรณิภา พลายจัน, 2550) ได้ระบุว่าการฝึกให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสได้ใช้ความคิดจินตนาการและส่งเสริมให้เด็กมีอิสระทางความคิดจะสามารถทำให้เด็กมีความเข้าใจ ตลอดจนความกล้าและความเชื่อมั่นในตนเอง

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลัง การเข้าสู่การทำงานเป็นครูจิตอาสา แรงบันดาลใจ และบทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขา อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกับครูจิตอาสาโรงเรียนแม่เหว่ยศึกษาและโรงเรียนบ้านดอกไม้สด จำนวน 19 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าไปอยู่ในชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา คือหาค่าความถี่ และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ครูจิตอาสาเป็นเพศหญิงจำนวน 14 คน เพศชายจำนวน 5 คน อายุระหว่าง 19 - 65 ปี มีสถานภาพสมรสจำนวน 14 คน และมีสถานภาพโสดจำนวน 5 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ระดับการศึกษาของครูประกอบด้วย สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 6 คน กำลังศึกษาต่อปริญญาตรีจำนวน 9 คน สำเร็จจบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 4 คน ครูจิตอาสาส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ หรือเคยทำงานกับบาทหลวงมาก่อนและได้รับโอกาสในการศึกษาต่อจากการสนับสนุนของบาทหลวง แรงบันดาลใจเกิดจากการมีจิตสำนึกและความผูกพันที่อยากจะพัฒนาให้ความช่วยเหลือเด็ก ๆ บนดอย พัฒนาหมู่บ้าน หรือบ้านเกิดของ

ตนเอง ครูจิตอาสาได้รับคำตอบแทนเป็นรายเดือนจากบาทหลวง บทบาทของครูจิตอาสากับการพัฒนาเด็กชาวเขาประกอบด้วย การพัฒนาด้านร่างกาย โดยการจัดอาหารกลางวันให้เด็กและมีการออกกำลังกายในลักษณะกิจกรรมหลายรูปแบบ การพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ โดยสร้างกิจกรรมในช่วงเวลาที่สอนในชั้นเรียน เช่น วิชาศิลปะและดนตรี ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย เป็นต้น โดยครูให้นักเรียนทำท่าทางประกอบและเลียนเสียง ในด้านจิตใจ ครูได้ปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิด โดยการยกตัวอย่างครูและบุคคลสำคัญที่กลับมาทำประโยชน์ให้กับชุมชน การพัฒนาด้านสังคม โดยครูปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม การมีสัมมาคารวะกับผู้ที่มีพระคุณและผู้อาวุโส รู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนการรู้จักช่วยเหลือตนเอง การพัฒนาด้านสติปัญญา ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน และส่งเสริมการแข่งขันตอบปัญหาด้านวิชาการในทุกระดับ จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ โรงเรียนยังขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ อาหารกลางวัน และนมโรงเรียน เห็นสมควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุนสำหรับการจัดหาสิ่งของดังกล่าว เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของครูจิตอาสา เห็นสมควรให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนด้านสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของครูตามสิทธิเท่าที่พึงได้

บรรณานุกรม

- จักรภูมิ วิจิตรสุนทร. (2551). การใช้เทคโนโลยีในวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บ้านขุนตื้น ตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2541). สภาพความเป็นอยู่และปัญหาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก. รายงานการวิจัย ปกาเกอญอ จกอ คานยอ (กะเหรี่ยง) สถานภาพ การปกครอง การดำรงชีวิต. ตาก: โครงการวิจัยประเมินสถานภาพองค์ความรู้ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นงนุช พิมพ์ดี. (2546). การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนชาวเขา: กรณีศึกษานักเรียนชาวเขาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- พรณิภา พลายจั่น. (2550). การศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัยและเด็กประถมศึกษาของโรงเรียนจรวพรวิทยา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เพลินพิณ ทัทมงคล. (2556). พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารและชุมชนทางวิชาชีพของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานสอนในชั้นเรียนของครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พินิตา ศรนพรัตน์. (15 ธันวาคม 2558). สัมภาษณ์. ครูใหญ่. โรงเรียนบ้านดอกไม้สด.

มนัสสา ชินูปการณพงศ์. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการสื่อสารการตลาดด้วยจิตสำนึกสาธารณะกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

รัตนา มาแป้น. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อระหว่างเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สร้างชาติสิริ จารุณโณ (สุวรรณพุทธ), พระภิกษุ. (2554). การศึกษาเปรียบเทียบหลักการเชื่อในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์ตามคตินักบุญออสติน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุคนธ์ธำ เสงี่ยมเจริญ. (2556). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะในนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมศรี วังวงศ์. (7 กันยายน 2558). สัมภาษณ์. ครูใหญ่. โรงเรียนแม่เหว่ยศึกษา.

อัครสังฆมณฑลกรุงเทพ. (2551). คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก. ค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.catholic.or.th/archive/catechism/>.